

Ekspertni sustavi

Viktor Berger

Fakultet elektrotehnike i računarstva

15. Ožujak, 2014

Povijest

- pokušaji stvaranja inteligentnih strojeva kroz povijest
- 50-ih i 60-ih pokušaji razvoja sofisticiranih tehnika zaključivanja
- cilj razvoj univerzalnog sustava zaključivanja - neuspjeh
- drugi pristup sustavi temeljeni na znanju

Znanje

Kako je najlakše izraziti ljudsko znanje?

- Većinu ljudskog znanja moguće je prikazati **AKO-ONDA** pravilima
- **AKO** je temperatura pacijenta veća od 38 stupnjeva **ONDA** treba prepisati lijek za snižavanje temperature
- **AKO** je svjetlo na semaforu crveno **ONDA** se zaustavi
- Takva se pravila nazivaju **produkcijaska pravila**

Znanje

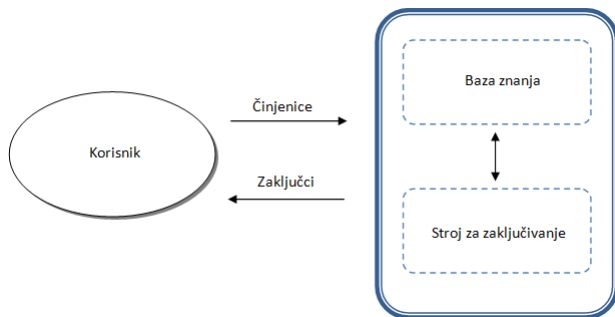
Važan korak u rješavanju problema umjetnom inteligencijom:
Redukcija područja problema

Ekspertno znanje (područno znanje) je specifično znanje koje se odnosi na određeno usko područje, domenu (medicinu, financije, pravo itd.), za razliku od općeg znanja rješavanja problema

Ekspertni sustav

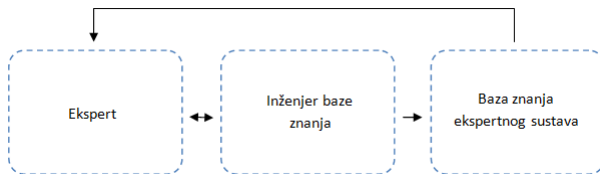
- **Ekspertni sustavi** čine granu umjetne inteligencije koja koristi specijalizirano(ekspertno) znanje iz neke problemske domene da bi riješila problem na razini ljudskog eksperta
- **Osnovna shema sustava temeljenog na znanju -ekspertnog sustava**

- Model ljudskog spoznajnog procesa se oponaša u ekspertnom sustavu
- Osjeti stimuliraju mozak podražajima. Takvi podražaju aktiviraju znanje u našoj **dugotrajnoj memoriji** (u prod. sustavu to su ako – onda pravila)
- **Kratkotrajna memorija** – privremena pohrana znanja za vrijeme postupka zaključivanja – predstavlja broj «granula znanja» koje mogu biti simultano razmatrane - (pravila koja mogu biti istodobno aktivirana)
- **Spoznajni proces** - pronalazi pravila koja će biti aktivirana podražajima – (u prod. sustavu odgovara mu stroj za zaključivanje, on pronalazi pravila, rješava konflikte)

Izgradnja sustava

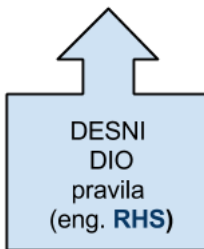
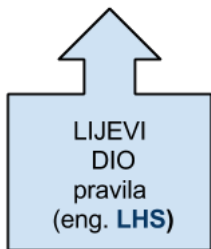
Pokušaj formaliziranja ekspertnog znanja računalom → ekspertni sustav

Prednosti:

- izgrađeni na temelju znanja više eksperata - repozitorij ekspertnog znanja za neko područje
- mogu se umnožiti i biti u širokoj uporabi

UVJET $\longrightarrow$ **AKCIJA**

Definicija sustava

EKSPERTNI SUSTAV definiran je sa:

- **SKUPOM PRODUKCIJSKIH PRAVILA**(produkcija je par uvjet-akcija)
- **RADNOM MEMORIJOM** (baza činjenica koja sadrži opis tekućeg stanja svijeta u postupku zaključivanja)
- **CIKLUSOM PODUDARANJE-DJELOVANJE** To je upravljački mehanizam koji se sastoji od slijeda akcija: podudaranje uzoraka – izbor pravila rješavanjem konflikata - izvršavanje pravila

U užem smislu baza znanja) → skup produkcijskih pravila. Baza znanja kaže se i baza pravila.

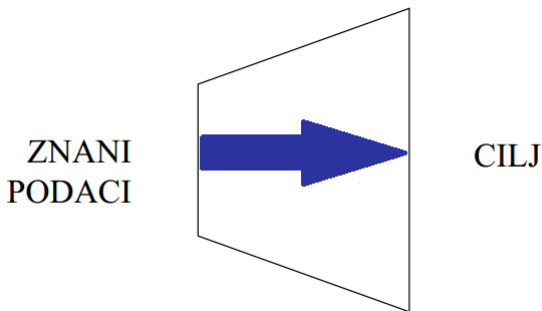
Načini zaključivanja

Postoje dva glavna načina napredovanja prema zaključcima:

- **ULANČAVANJE PRAVILA PREMA NAPRIJED** -započinjanje sa znanim podacima i napredovanje prema zaključku
- **ULANČAVANJE PRAVILA UNATRAG** - izbor mogućeg zaključka (hipoteza) i pokušaj dokazivanja valjanosti hipoteze traženjem valjanih potpora

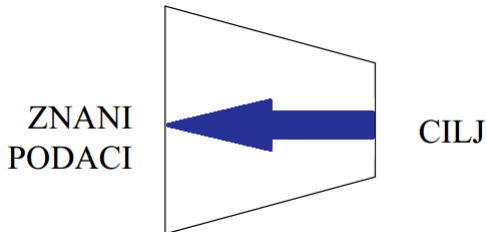
Načini zaključivanja

- **Ulančavanje prema naprijed** - kada ima malo podataka i puno mogućih rješenja (za problemske domene koje uključuju sintezu: za dizajniranje, planiranje, raspoređivanje, za nadzor i dijagnostiku sustava za rad u stvarnim vremenu)

Načini zaključivanja

- **Ulančavanje unatrag** razuman je izbor kada je malo mogućih zaključaka/ciljeva i puno znanih podataka. (Za probleme dijagnosticiranja, klasificiranja)

- Izbor metode zaključivanja ovisi o osobinama problemske domene i o načinu zaključivanja eksperta

Ulančavanje prema naprijed

STROJ ZA ZAKLJUČIVANJE je upravljački mahanizam koji u postupku ulančavanja prema naprijed izvodi sljedeće korake:

- **Podudaranje** - upravljački ciklus započinje podudaranjem stanja u radnoj memoriji s LIJEVIM dijelom produkcijskog pravila
- **Razrješavanje konflikata** – ako je tijekom podudaranja nađeno više pravila koja su omogućena – izabire se pravilo najvećeg prioriteta
- **Izvršavanje (paljenje) pravila** – izvršavanje desnog dijela (akcija) produkcijskog pravila rezultira:
  - novom činjenicom koja je dodana u radnu memoriju (novo tekuće stanje svijeta, ili engl. current state of the world), ili
  - novim pravilom koje je dodano u bazu znanja i može biti razmatrano za izvršavanje u sljedećim ciklusima

Ulančavanje prema naprijed

- Oblikuj stog inicijalno sastavljen od najvažnijih ciljeva (hipoteza) koje treba dokazati
- Na vrhu stoga je hipoteza koju treba dokazati. Ako je stog prazan, onda je KRAJ
- Izdvoji sva pravila koja mogu zadovoljavati dani cilj (tj. izdvoji sva pravila čija se DESNA strana podudara s ciljem)